

РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Войтко Д.І.

студентка,

Національний університет «Острозька академія»

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНІ ЗАСОБИ ВИРАЗНОСТІ У РОМАНІ КЕНА КІЗІ «ПОЛІТ НАД ЗОЗУЛИНИМ ГНІЗДОМ»

Автор кожного художнього тексту усвідомлює, якої ваги можуть набувати слова та їх значення для передачі бажаного повідомлення. Вивчаючи мову автора, можна віднайти ключ до розуміння його творів, внутрішніх пошуків і доби, яка, власне, й стає важелем у його творчій діяльності. Слово стає насправді інструментом, яким можна маніпулювати свідомістю читача. Кен Кізі неодноразово повторював, що митець зобов'язаний усіма можливими методами впливати на аудиторію. Тому, йому вдалося створити текст, який яскраво відображає дійсність Америки кінця 60-х років. Наповнивши роман «Політ над зозулиним гніздом» стилістичними фігурами різних рівнів, він зумів розширити його контекстуальне значення та додати йому емотивного забарвлення.

Проаналізувавши текст твору, варто зазначити, що нами було виокремлено такі лексико-семантичні засоби виразності: гіпербола, мейозис, метонімія, синекдоха, перифраз, евфемізми, епітети, іронія та метафора.

Гіпербола часто створює нелогічний образ, характеристики якого умисно підсилюються автором. Гіпербола стає засобом, який змушує читачів робити логічні зв'язки між написаним текстом та реальністю, що підтверджує дихотомію думки та почуття [1, с. 161]. У тексті було виокремлено 43 стилістичні одиниці. Автор часто використовує сталі вирази взяті з повсякденного мовлення, які люди говорять, не помічаючи, що перебільшують. Наприклад:

She was already the Big Nurse in the old place when I came in from the Out-side so long back, and she'd been dedicating herself to adjustment for God knows how long [3, с. 36]. У цьому випадку гіпербола God knows how long використовується на позначення дії, яка тягнеться дуже довго.

Мейозис – протилежний до гіперболи стилістичним засіб, який позначає навмисне применшення ознак предмета чи явища [2, с. 47]. Кен Кізі не так часто користується ним. Нами було виявлено 6 прикладів вживання мейозису. Наприклад:

«Me? Are you kidding? Criminy, look at you: you stand a head taller'n any man on the ward. There ain't a man here you couldn't turn every way but loose, and that's a fact!» «No. I'm way too little. I used to be big, but not no more. You're twice the size of me.» [3, с. 273] Щоб зрозуміти про що йдеться, важливо знати, що Бромден був насправді великим за розміром індіанцем. Автор намагається показати його викривлене та недооцінене ставлення до себе.

Одним з найсильніших засобів зображення емоцій та ставлення автора до певних явищ є епітет. Епітети – це особливі стилістичні фігури, які характеризують об'єкт чи явище з певним індивідуально-оціночним значенням [1, с. 143]. Кен Кізі у своєму романі органічно додає епітети до мовлення своїх персонажів. Завдяки ним можна зрозуміти образи людей та їх поведінку, адже їх значення має підкреслено асоціативний характер. Всі вони підсилюють загальне значення тексту. Нами було виокремлено наступні групи епітетів:

- а) опис зовнішності людини та її характеру;
- б) опис поведінки та дій;
- в) характеристики речей та явищ;
- г) особливості взаємовідносин.

Найчисельніша група описує частини тіла та психологічні стани людей. Ми виокремили в ній 53 одиниці, які мають описово-оцінюючу функцію. Наприклад:

«So she really lets herself go and her painted smile twists.» [3, с. 7] Підсилюється нещирість посмішки та її штучність.

«Damn, what a sorry-looking outfit. You boys don't look so crazy to me.» [3, с. 24] Стає зрозуміло, що герої мали не лише жалюгідний вигляд, вони поводитися дуже боязко та викликали цим роздратування.

Найменшою за кількістю одиниць є група на позначення особливостей взаємовідносин. Нами було виділено лише 7 прикладів використання цих підсилювальних одиниць.

That iron ball swinging in front of them and that snowwhite anger behind them, they shook and smoked and I could hear gears grinding [3, с. 69]. Епітет «білосніжна злість» створює враження непоєднаних понять, але Кен Кізі намагається так посилити

поняття ненависті. Він вказує на її повноту і те, що у ній немає жодних домішок, окрім злості.

Важливою у зображенні мовлення героїв стала іронія. Використовуючи цей лексико-семантичний засіб, Кен Кізі зумів створити приховані натяки та почуття.

We are victims of a matriarchy here, my friend, and the doctor is just as helpless against it as we are [3, с. 82]. Герой іронізує, що став заручник матриархату, адже вони всі справді піддалися авторитарному впливові Старшої медсестри.

У своєму романі Кен Кізі також використовує художній засіб, який заміняє пряму назву предмета на ту, що має з ним безпосередній зв'язок. Дуже часто потрібно здогадуватися, який саме зв'язок зображує автор, але він уміло скористався асоціативним мисленням та додав мовленню герої образності та експресивності. Ми виділи у тексті 17 випадків використання перифразу.

«Once, I been here—since way the hell gone back in the year we were all gettin' home from that Korea mess. For a visit. My old man and old lady were still alive. It was a good home.» [3, с. 323] Мова йдеться про батьків оповідача.

Нечисельним є використання синекдохи. Її також називають різновидом кількісної метонімії, коли однина вживається у значенні множини, частина – замість цілого. У тексті ми знайшли такі випадки використання синекдохи: *Public Relation laughs; the hospital regards her as...; a school never got much a hold on him; the ward hums; pipe shakes his head; the mail comes up; a hand takes off his wristwatch.*

У романі «Політ над зозулиним гніздом» важливим компонентом у розповіді індіанця Бромдена є метафора. Використання оповідачем великої кількості метафор дозволяє прослідкувати зміни його думки щодо подій, які виникають протягом розвитку його історії. Помітно, що Бромден має викривлене сприйняття дійсності, адже він постійно говорить про туман і Комбінат, які стають відображенням механізованого світу. Кен Кізі зумів розширити значення метафори у тексті та наділити її особистими характеристиками. Він ще раз підтверджує, що система людського створення концептів базована на метафорах, які виникають з отриманого досвіду, переживань чи традицій [4, с. 57-61]. Нами було виокремлено 438 оригінальних метафор з підсиленням внутрішнім образним значенням. Аналізуючи їх особливості, ми виокремили такі групи:

1)Комбінат і його частини. Власне, Комбінатом є американські владні структури, які контролюють суспільство невидимими лініями, що з'єднують кожен частинку великого механізму. *The ward is a factory for the Combine. It's for fixing up mistakes made in the neighborhoods and in the schools and in the churches, the hospital is* [3, с. 51].

2)Будівля. Психічна лікарня є частиною механізму. Перебуваючи у ній довгий час, Бромден зрозумів, що вона також складається з компонентів, які живуть своїм життям та створюють додатковий вимір. *I notice all the machinery in the wall is quiet, like it's still waiting for her to move. There's no more fog any place* [3, с. 187].

3)Природа та абстрактні поняття. Важливим для Бромдена були асоціації. Усе, що він бачив він намагався пов'язати зі своїми почуттями. *Memory whispers someplace in that jumbled machinery* [3, с. 22].

4)Страх. Важливо виділити цю групу, тому що з посиленням впливом системи посилювався й страх. *There's a whine of fear over the silence. I hear the machinery in the walls catch and go on* [3, с. 75].

5)Тіло людини. У цій групі ми виділили метафори, що вміщують та позначають частини тіла та фізіологію людини. *Too many people looking at me; sticky eyes hold me where I sit* [3, с. 352].

6)Психічні особливості. Авто розповідає про стан людей та те, як вони самі усвідомлюють його. *Harding drank and watched and shook his head. «It isn't happening. It's all a collaboration of Kafka and Mark Twain and Martini.»* [3, с. 382].

7)Люди та їх поведінка. Нами було виділено одиниці, які посилюють образність відносин, поведінки та ставлення людей. *We are lunatics from the hospital up the highway, psycho-ceramics, the cracked pots of mankind* [3, с. 298].

8)Предмети. В останній групі ми виділили метафори, які використовує автор на позначення певних речей чи паралелей між ними. *There's a hundred dollar bill sticking out of the brim of his cap like a press card; mad money, he calls it* [3, с. 149].

Отже, у своєму романі «Політ над зозулиним гніздом» Кен Кізі використовує різноманітні лексико-семантичні одиниці, які додають образності та емоційності історії індіанці Бромдена. Проаналізувавши ці засоби виразності, ми виявили, що найчисленнішими у творі є метафори. Вони налічують 436 одиниці. Часто зустрічаються епітети, які описують людей, їх поведінку,

явища. Також у романі знайдено використання гіперболи, іронії, евфемізмів, перифразу, синекдохи та мейозису.

Список використаних джерел:

1. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка / Гальперин И.Р. – М.: Высшая школа, 1981. – 334 с.
2. Єфімов Л.П. Стилiстика англiйської мови i дискурсивний аналіз. Учбово-методичний посiбник / Єфімов Л.П., Ясінецька О.А. – Вінниця: „Нова Книга», 2004. – 240 с.
3. Кизи К. Пролетая над гнездом кукушки: Книга для чтения на английском языке. – СПб.: КОРОНА принт, КАРО, 2008. – 432с.
4. George Lakoff and Mark Johnson. *Metaphors We Live By*. – Chicago: The university of Chicago Press, 1980.

Гузій Т.М.

аспірант,

Київський національний лінгвістичний університет

КОНЦЕПТ *БОГ* В АНГЛОСАКСОНСЬКІЙ МІФОЛОГІЧНІЙ КАРТИНІ СВІТУ

У центрі антропологічної лінгвістики перебуває дослідження картини світу древніх людей. Вивчення концептів на основі пам'яток давньої писемності дозволяє реконструювати міфологічну картину світу.

Концепти на зразок *БОГ* / *БОЖЕСТВО* (М.В. Аникушина, С. Blumel, Ж. Nemickiene), *ДОЛЯ* (Н.А. Ніколаєва, О.В. Троць), *ІСТИНА* (Н.Д. Арутюнова, О.В. Волошина,) виявляються історично стійкими, є основоположними для світогляду кожної окремої лінгвостільноти та відображають її моральні та духовні цінності.

У нашій праці, досліджуючи концепт *БОГ* / *БОЖЕСТВО* в давньоанглійській мові, ми визначаємо його як концепт-міфологему [3, с. 52], у якому закладена інформація, що відображає культурний аспект первісного природо-центричного варіанта світоустрою.

Специфіка концепту *БОГ* / *БОЖЕСТВО* в давньоанглійській мові полягає в тому, що він є поєднанням язичницького та християнського світоглядів. Даний концепт є ключовим міфологічної та релігійної картин світу. У міфологічній картині він